

D E K L I N A B I D E A

Perpausean dagokion eginkizuna kasuaren eta heinaren arabera betetzeko atzizkia erantsiz sintagma egokitzea da deklinabidea.

Ikusi dugunez, deklinabide-kasu nagusiak bost dira: nor, nori, nork, osagarria eta genitiboa.

Nor-ek bi kasu ditu: nor eta norik.

Nork-ek eta nori-k kasu bana dute.

Osagarriak hamabi kasu ditu, baina leku-denborazko kasuek bizidun eta bizigabeko sintagmak bereizten dituztenez gero, guztira hemezortzi kasu dira.

Genitiboak hamar kasu ditu (bederatzi osagarrietatikoak). Baina hemen ere leku-denborazko kasuen bereizketa dela eta, azkenean hamalau kasu dira.

N O R

Nor aditzeko objektua da. Bi kasu ditu.

NOR (Absolutiboa)					
Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila	Jokagabea	Jokatua
—	-A	-AK	-OK	-TzEA	-LA

Aditzeko objektua da,

LIBURU ASKO irakurri dut aste honetan
ZURE LAGUNA berandu etorri da lanera
ZUEN AITA ikusi dugu gaur ikastetxean

ARDI GUZTIAK itzuli dira elkarrekin
ZAPATAK erosi ditugu zure dendan

LANGILE GUZTIOK zaudete greban?
BERANDU ETORTZEA erru larria da
ZUK DIRU ASKO IRABAZTEA nahi dugu

OLARIZURA IGOKO DIRELA uste dut
GU BIOK JOAN GAITEZELA esan du aitag

badakit **ZU ERE BAZATOEZELA**

Nor mugagabea da
 Nor singularra da
 Nor singularra da, baina atzizkia hartzen duen letra A baldin bada, ez zaio beste A eranstean
 Nor plurala da
 Nor plurala da, baina, singularrean gertatzen den bezala, A letraz bukatuz gero, ez zaio beste A eranstean
 Nor plural hurbila da
 Nor jokagabea da
 Kontsonante txistukariz edo N letraz bukatutako aditzek, -TzEA gabe, -TEA bakarrik hartzen dute
 Nor jokatua da
 Nor honetan aditza subjuntiboz jokatuta dago
 Aditz-erro eta -KE- atzetik E bat eranstean zaio atzizkiaren aurretik

Egoera berezi bat dago Iparraldeko euskalkietan, aditz jokagabeko perpausaren nor kasua genitiboz deklinatzen dela.

aitaREN ikustera = **aitA ikustera**

Kasu guztietan, oro har, hiru eredu berezi daude; hots, atzizkia pertsonalizendordainek, erakusleek eta galdetzailak nola hartzen duten. Nor kasuan zehazki, hirurak hiztegian agertzen diren bezala geratzen dira, bat ere letrarik erantsi gabe, nor mugagabeak direlako.

Hona hemen pertsona-izendordainak:

NI_
HI_ ala **ZU_**
HURA_
GU_
ZUEK_
HAIEK_

ZU_ telebistan ikusi zaitugu

Erakusleak hauexek ditugu.

HAU_
HORI_
HURA_
HAUEK_
HORIEK_
HAIEK_

LANGILE HORI_ nire adiskiderik minena da

Eta hauexek galdetzaileak.

NOR_?
ZEIN_?
ZER_?
ZENBAT_?

NOR_ joan da lanera?

NOR KASUAREN ATZIZKI BEREZIAK
----

nik uste dut OLARIZURA IGOKO DIRE<u>NA</u>	Bizkaieraz batez ere, nor sintagma galdegaia ez denean, atzizkia ez da -eLA, -eNA baizik
DIRU ASKO IRABAZ DEZAZUN<u>N</u> nahi dugu	Nor hau subjuntiboz jokatuta dago, nahia adierazteko
nik badakit NON EGON ZAREN<u>N</u>	Nor-perpau sak galdera edo zalantza adierazten du (kasu hau zehar-galdera deritza)
nik badakit NONDIK ZATOZEN<u>N</u>	Nor-galdera edo zalantza erro edo -KE- atzean dago
ez dakit NORA JOAN_	Nor-galdera jokagabea da

NOR KASUAREN POSTPOSIZIOAK

Nor kasuak postposizio pilo bat onartzen du. Adibidez, ikus ditzagun batzuk.

berandu etorri_ ARREN

berandu etorri zarEN ARREN

diru_ BARIK

Norik kasuan ikusiko den DIRURIK GABE posposizioa esateko bizkaierazko modua da hemengoa

hori egin_ BEHARREAN

ezer esan_ GABE⁽³⁾

bazkaldu_ ONDOREN

gogor ikasi_ EZIK

istripu bat zeLA ETA

gurasoak ikusi_ ARTE⁽⁴⁾

⁽³⁾ -TzeKE atzizkia ere eranstzen zaio aditzari: **ezer ESATEKE**.

⁽⁴⁾ ARTE partikula leku-denborazko aditzondoekin non kasuari (42. or.) eranstzen zaio, izenezko sintagmekin nora kasuari (46. or.) eta aditz jokatuekin noren kasuari (59. or.).

NORIK (Partitiboa)					
Mugagabea				Jokagabea	Jokatua
-IK				-TzERIK	-NIK

Norik kasuak osotasunaren zati bat hartzen dela adierazten du eta ezezko, galderazko eta baldintzazko perpausetan erabiltzen da. Jakina, izenari dagokionez, mugagabea bakarrik onartzen du.

hemen ez dago LAGUNIK

Adiskideak oro har. Arras bestelakoa da sintagma hau: **hemen ez daude GUREKIN ETORRI DIREN LAGUNAK**, lagun zehaztuak eta ezagunak direnez, nor plurala dena

SAGU HANDIRIK ikusi duzu ganbaran?

Ez da inongo sagu zehaztu bati buruzkoa. Osorik ezberdina da hau: **SAGU ASKO_ ikusi duzu ganbaran?** Hemen nor mugagabea da. Bokalez amaitzen bada, R eranstean zaio atzizkiaren aurretik

ez dugu APROBATZERIK uste
Aitorrek ez du ENTZUTERIK lortu

Jokagabea da Txistukariaz edo N letraz amaitzen denean -TZERIK ordez, -TERIK eranstean zaio

ez dut esan EMANGO DIZUEDANIK
ez dut esaten ORAINTXE DATORRENK

Jokatua da Aditz-erro edo -KE- atzetik E eranstean zaio atzizkiari

ez nuen uste ETORRIKO ZINENIK

Aditz jokoa N letraz amaitzen bada, atzizkiaren N letrarekin bat egiten da

Norik kasuak ez ditu determinatzaile mota batzuk onartzen; adibidez, erakusle eta galdetzailerik, eta ezin izan daiteke pertsona-izenordaina.

NORIK KASUAREN ATZIZKI BEREZIAK

ez daukat ZER EGINIK

Jokatu gabeko aditzak galdera adierazten duenean

ez dago NON GORDERIK

Aditza bokalez bukatzen bada, R eranstean zaio, atzizkiaren aurretik

NORIK KASUAREN POSTPOSIZIOAK

Norik kasuak postposizio bat onartzen du

diruRIK GABE

N O R I

Nori kasua aditzeko hartzailea da.

NORI (Datiboa)					
Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila	Jokagabea	
-I	-ARI	-EI	-OI	-TzEARI	

EDOZEIN GIZONII esan diezaiokezu
LAGUN GUTXIRII esan diot

Nori mugagabea da
Hau ere mugagabea da, baina bokalez amaitzen denez gero, R eransten zaio atzizkiaren aurretik

ETXEKO ARDURADUNARI zor diogu
ZURE AITARIARI entzun diogu gaur goizean

Nori singularra da
Nori singularra ere da hau, baina A letraz amaitzen denez, atzizkiaren A letrarekin bat egiten da

HEMENGO GAZTEEI galdetu diegu
ez diguzue **LANGILE**OI erantzun
zer deritzazu **LAPURT**ZEARI?
GOGOR IKASTEARI ekin dio

Nori plurala da
Nori plural hurbila da
Jokagabea da
Txistukari edo N letraz bukatutako aditzek -TZEARI ordez, -TEARI hartzen dute

Pertsona-izenordainek honela hartzen dute nori atzizki mugagabea.

NIRI
HIRI ala **ZURI**
HARI
GURI
ZUEI
HAIEI

HIRI liburu hau emango diagu

Erakusleek, mugagabeak direnez, nor kasuan ez dute letrarik hartzen, hiztegian agertzen diren bezala geratzen dira. Baina beste kasu guztietan, atzizkia erantsi baino lehen, itxura berezia hartzen dute.

HON-
HORR-
HAR-
HAUE-
HORIE-
HAIE-

Nori kasuan honela geratzen dira erakusleak.

HONI
HORRI
HARRI
HAUEI
HORIEI
HAIEI

LAGUN HORIEI opari bana ekarri diet

Galdetzaileak honela hartzen dute nori-atzizkia.

NORI?
ZEINI?
ZERI?
ZENBATI?

ZENBATI esan diozue?

NORI KASUAREN POSTPOSIZIOAK

Nori kasuak postposizio batzuk onartzen ditu.

zuRI BEGIRA
elkarrizketa horrI BURUZ
adiskideOI ESKER

N O R K

Nor kasuaren gaineko eragilea da nork kasua.

NORK (Ergatiboa)

Mugagabea	Singulara	Plurala	Hurbila	Jokagabea	
-K	-AK	-EK	-OK	-TzEAK	

EDURNEK bultzatu zintuen?
GURE LAGUN BATEK esan du

Nork mugagabea da
 Kontsonantez edo diptongo itxiaz
 amaitzen denean E eransten zaio
 atzizkiaren aurretik

ZUZENDARIAK eskaini dit lanpostu hau
ARREBAK ekarri digu kafe hau Kolonbiatik

Nork singularra da
 Nor singularra ere da, baina A letraz
 bukatzen denean atzizkiaren A
 letrarekin bat egiten da

GAURKO PILOTARIEK partidu ona egin dute
GASTEIZTARROK ordaindu ditugu jaiak
ETENGABE ERRETZEAK hil egingo zaitu
NEGAR EGITEAK ez dizu ezer konponduko

Nork plurala da
 Nork plural hurbila da
 Jokagabea da
 Txistukari edo N letraz amaitutako
 aditzek, -TZEAK ordeaz, -TEAK
 hartzen du

Pertsona-izenordainek honelaxe egiten dute.

NIK
HIK ala **ZUK**
HARK
GUK
ZUEK
HAIEK

GUK albiste hori bagenekien

Erakusleek honela hartzen dute nork atzizkia.

HONEK
HORREK
HARK
HAUEK
HORIEK
HAIEK

ADISKIDE HONEK badauka liburu hori

Galdetzaileak honela deklinatzen dira.

NORK?

ZEINEK?

ZERK?

ZENBATEK?

ZERK jo nau buruan?

OSAGARRIA

Osagarriak ekintza gertatzen deneko inguruak adierazten ditu. Lau osagarri-mota dira.

Atributu-osagarria
Leku-denborazko osagarriak
Elkartasunezko osagarriak
Moduzko osagarriak

ATRIBUTU OSAGARRIA

Atributu-osagarria beste sintagmari aditzaren bitartez ematen zaion kalifikazioa da.

ZER (Atributua)

Mugagabea	Singularra	Plurala			
—	-A	-AK			

Izenarekin, adjektiboarekin eta **nor** edo **zer** galdetzaileekin erabiltzen da.

ZER_ da neska hori?
ZUZENDARI_ hartu naute banku horretan
eraikin hau **LĒGEBILTZARRA**_ da
gurasook beti **ORDAINTZAILEAK**_ gara

Galdetzailea denez, mugagabea da
Mugagabea da
Singularra da
Plural urruna da. **GURASOOK**
plural hurbila izan arren, atributo
plural hurbilik ez dago eta

LEKU-DENBORAZKO OSAGARRIAK

Leku-denborazko osagarriak sei dira, eta gertatzen deneko lekuan edo denboran kokatzen dute ekintza.. Leku-denborazko osagarriok bizidun eta bizigabeko sintagmak bereizten dituzte.

NON (Bizigabeekiko inesiboa)

Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila	Jokagabea	Jokatua
-TAN	-AN	-ETAN	-OTAN	-TzEAN	-NEAN

Non kasuak ekintza lekuan edo denboran kokatzen du, non edo noiz gertatzen den adierazten du. Jarduera ere adierazten du. Bizigabeko sintagmekin eta perpausezkoekin erabiltzen da.

ZEIN ETXETAN bizi dira zuen gurasoak?
EDOZEIN EGUNETAN zatozkete nigana

Non mugagabea da
 Non mugagabea ere, baina kontsonantez amaitzen denez gero, E eranstean zaio atzizkiaren aurretik

ZURE ETXEAN badago guretzako lekuri?
HURRENGO ASTELEHENEAN hasiko naiz

Non singularra da
 Singularrez, baina E hartzen du, -AN atzizkia kontsonante atzean ezin jar daitekeelako

BIZKAIKO MENDI GUZTIETAN daude
AZKEN EGUNOTAN bero haundia izan da
ETXERA ETORTZEAN ikusi genuen
ERRALDOIA IKUSTEAN ikaratu zen

Non plurala da
 Non plural hurbila da
 Jokagabea da
 Txistukari edo N letraz amaitutako aditzek, -TZEAN ordez, -TEAN hartzen dute

ESKATU DIDAZUNEAN etorri naiz
ETORRI ZINETENEAN hasi ginen lanean

Jokatua da
 Adizkia (perpausezko sintagmaren azken hitza) N letraz amaitzen bada, atzizkiaren N letrarekin bat egiten da
 Aditz-erro edo -KE- atzetik E eranstean zaie atzizkiei

AITA DATORRENEAN esan egingo diot

Sintagma bizigabeekin bakarrik erabiltzen denez gero, pertsonak ez dira kasu honetan deklinatzen. Dakusagun erakusleak nola deklinatzen diren.

HONETAN
HORRETAN
HARTAN
HAUETAN
HORIETAN
HAIETAN

EGUN HAIETAN jende gutxi etortzen zen lanera

Galdetzaileek honela hartzen dute atzizkia.

NON?
NOIZ_?
ZEINETAN?
ZERTAN?
ZENBATEAN?

ZERTAN ari zarate?

Leku-denborazko aditzondoak hementxe daukate beren zentzuaren egoera, non kasukoak dira. Horregatik hiztegia bezala agertzen dira.

HEMEN_	ATZO_
HOR_	GAUR_
HAN_	BIHAR_

BIHAR_ zure etxera joango naiz

Leku-izenek bereziki hartzen dute atzizkia, mugagabeak izan arren.

BILBON ikusi dut zirko hori	Bokalez amaitutakoek -N hartzen dute
IRUNEN egon ginen egun hartan	Kontsonantez bukatutakoek, berriz, -EN

NON KASUAREN ATZIZKI BEREZIAK

(DANTZAN edo) DANTZATZEN ari zara?	Jarduera adierazten du
TXINERAZ IKASTEN ari dira	N letraz bukatutako aditzek, -TZEN ordez, -TEN hartzen dute

NON KASUAREN POSTPOSIZIOAK

Postposizio batzuk gertatzen dira non kasuan.

errepideAN BARRENA
aldapAN BEHERA
kaleAN GORA
basoAN ZEHAR

Kasu berezi bat ARTE partikularena da. Aditz jokagabeekin nor kasuan egiten du postposizioa (34. or.), aditz jokatuarekin noren kasuan (59. or.), izenekin nora kasuan (46. or.) eta denborazko aditzondoekin, berriz, non kasuan, aditzondo hauen izaera non kasuan datza eta.

noiz_ ARTE?
bihar_ ARTE

NORENGAN (Bizidunekiko inesiboa)					
Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila		
-ENGAN	-ArenGAN	-ENGAN	-ONGAN		

Bizigabeekiko non kasuaren kidekoa da bizidunekiko norengan kasua.

ZENBAT GIZONENGAN daukazu konfiantza
GIZON ASKOREENGAN daukazu konfiantza

Mugagabea da
Mugagabea ere, baina bokalez amaitzen denean R hartzen du atzizkiaren aurretik

EMAKUMEARENGAN dago etorkizuna
EMAKUMEAGAN dago etorkizuna

Singularra da
Honela ere (-REN- artizkia erantsi gabe ere) egin daiteke singularra

IKASTOLAKO GURASOENGAN dago arazoa
EUSKALDUNONGAN dago soluzioa

Plurala da
Plural hurbila da

Bizidun sintagmei bakarrik dagozkienez gero, perpausezko sintagmak ez dira hemen egokiak. Pertsona-izenordainek, berriz, honela hartzen dute atzizkia.

NireGAN
HireGAN ala ZUreGAN
HARENGAN
GUreGAN
ZUENGAN
HAIENGAN

ZUENGAN herriko etorkizuna ikusten dugu

Erakusleak honela deklinatzen dira.

HONENGAN
HORRENGAN
HARENGAN
HAUENGAN
HORIENGAN
HAIENGAN

LAGUN HORRENGAN sinesten dut

Eta galdetzaileak honela.

NORENGAN?
ZEINENGAN?
ZENBATENGAN?

NORENGAN daukazue itxaropena?

Iparraldean batez ere bada norengan kasuaren ordezeko postposizio hau.

ZURE BAITAN dugu etorkizuna

ZUreGAN sintagmaren kide-
koa da

zeure arazoak beti BESTEEN BAITAN ikusten dituzu BESTEENGAN bezalakoa

NONDIK (Bizigabeekiko ablatiboa)					
Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila	Jokagabea	Jokatua
-TATIK	-TIK	-ETATIK	-OTATIK	-TzETIK	-NETIK

Nondik kasuak bai lekuz bai denboraz ekintzaren jatorria adierazten du, nondik edo noiztik gertatzen den. Bizigabeko izenezko sintagmekin eta perpausezkoekin erabiltzen da.

Erakusleek, galdetzaileek, leku-denborazko aditzondoek eta leku-izenek non kasuaren eskema bera jarraitzen dute. Galdetzaileekin eta denborazko aditzondoekin atzizkia -TIK edo -DANIK izan daiteke.

<u>HONETATIK</u>	<u>NONDIK?</u>	<u>HEMENDIK</u>
<u>HORRETATIK</u>	<u>NOIZTIK?</u>, edo <u>NOIZDANIK</u>	<u>BIHARDANIK</u>
<u>HARTATIK</u>	<u>ZEINETATIK?</u>	
<u>HAUETATIK</u>	<u>ZERTATIK?</u>	
<u>HORIETATIK</u>	<u>ZENBATEtaTIK?</u>	<u>ORIOTIK</u>
<u>HAIETATIK</u>		

HERRI ASKOTATIK jaitsi da jendea jaialdira Mugagabea da
GURE GELETATIK entzun dugu eztanda Plurala da
ez zaitut ikusi ZURE AITA HIL ZENETIK Jokatua da
ZURE ERAKUSKETA IKUSTETIK gatoz Jokagabea da

NONDIK KASUAREN POSTPOSIZIOAK

Nondik kasuak postposizio bat onartzen du.

ikastetxeTIK KANPO

NORENGANDIK (Bizidunekiko ablatiboa)					
Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila		
-ENGANDIK	-ArenGANDIK	-ENGANDIK	-ONGANDIK		

Bizigabeekiko nondik kasuaren kidekoa da norengandik kasua, eta pertsona-izenordainei, erakusleei eta galdetzaileei buruzko oharpenak hemen ere baliagarriak dira.

<u>NireGANDIK</u>	<u>HONENGANDIK</u>	<u>NORENGANDIK?</u>
<u>HIreGANDIK</u> ala <u>ZUreGANDIK</u>	<u>HORRENGANDIK</u>	<u>ZEINENGANDIK?</u>
<u>HARENGANDIK</u>	<u>HARENGANDIK</u>	<u>ZENBATENGANDIK?</u>
<u>GUreGANDIK</u>	<u>HAUENGANDIK</u>	
<u>ZUENGANDIK</u>	<u>HORIENGANDIK</u>	
<u>HAIENGANDIK</u>	<u>HAIENGANDIK</u>	<u>JAIZKIRENGANDIK</u>

NIRE SENARGAIARENGANDIK jaso dut mezu bat Singularra da
IRAKASLEONGANDIK datozkit arazo guztiak Plural hurbila da

NORA (Bizigabeekiko adlatiboa)					
Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila	Jokagabea	Jokatua
-TARA	-RA	-ETARA	-OTARA	-TzERA	-NERA

Nora kasuak bai lekuz bai denboraz ekintzaren norabidea aurkezten du. Sintagma bizigabeekin eta perpausezkoekin erabiltzen da.

Non kasuan egindako erakusleekiko, galdetzaileekiko eta leku-izenekiko oharrak hemen ere hartu behar ditugu kontuan. Leku-aditzondoek erroa aldatzen dute, beren izena utzirik, dagozkien erakusleetatik etorritako beste bana hartzen dutela.

HONETARA
HORRETARA
HARTARA
HAUETARA
HORIETARA
HAIETARA

NORA?
ZEINETARA?
ZERTARA?
ZENBATEtaRA?

HONA
HORRA
HARA

BILBORA

“ZORTZI MILAKO” **GUZTIETARA** igo dira Plurala da
MADARI BATZUK EROSTERA etorri gara Jokagabea da

NORA KASUAREN ATZIZKI BEREZIA

Nora kasuak beste atzizki berezi bat onartzen du.

HORI ESATERAKOAN hitzik gabe geratu nintzen

NORA KASUAREN POSTPOSIZIOAK

Nora kasuari hurrengo postposizioa dagokio.

ostiralERA ARTE
datarren urteRA ARTE

ARTE partikula galdetzaileekin eta denbora-aditzondoekin non kasuari eransten zaio (42. or.), jokagabeko aditzekin nor kasuari (34. or.), aditz jokatuekin noren kasuan (59. or.) eta izenekin, ordea, nora kasuari, hemen ikusi dugun bezala. Hala ere, izenekin nor kasuari ere erants dakioke, izena bai mugagabea bai mugatua izanik.

larunbatERA ARTE edo **larunbatA ARTE** edo **larunbat_ ARTE**
ordu batA ARTE
zortziAK ARTE
GabonAK ARTE

NORENGANA (Bizidunekiko adlatiboa)					
Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila		
-ENGANA	-ArenGANA	-ENGANA	-ONGANA		

Bizidunekiko norengana kasua bizigabeekiko nora kasuaren kidekoa da.

Norengan kasuari buruz egindako oharpenak norengana kasuan ere baliagarriak dira.

NireGANA
HireGANA ala ZUreGANA
HARENGANA
GUreGANA
ZUENGANA
HAIENGANA

HONENGANA
HORRENGANA
HARENGANA
HAUENGANA
HORIENGANA
HAIENGANA

NORENGANA?
ZEINENGANA?
ZENBATENGANA?

BENATENGANA

ZEIN ABOKATURENGANA joko duzu?
ADISKIDEENGANA joango naiz

Mugagabea da
Plurala da

NORAINO (Bizigabeekiko muga-adlatiboa)					
Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila	Jokagabea	
-TARAINO	-RAINO	-ETARAINO	-OTARAINO	-TzERAINO	

Noraino kasuak ekintzaren lekuzko muga adierazten du. Sintagma bizigabeekin eta perpausezkoekin erabiltzen da.

Erakusleek, galdetzaileek eta leku-izenek nora kasuan ikusitako eskema ere jarraitzen dute.

HONETARAINO
HORRETARAINO
HARTARAINO
HAUETARAINO
HORIETARAINO
HAIETARAINO

NORAINO?
ZEINETARAINO?
ZERTARAINO?
ZENBATEtaRAINO?

HONAINO
HORRAINO
HARAINO

ALTSASURAINO

MINEZ HILTZERAINO sufritu zuen   Jokagabea da
ZEIN SOLAIRUTARAINO igo zara oinez?   Mugagabea da

NORENGANAINO (Bizidunekiko muga-adlatiboa)					
Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila		
-ENGANAINO	-ArenGANAINO	-ENGANAINO	-ONGANAINO		

Bizidunekiko norenganaino kasua bizigabeekiko noraino kasuaren kidekoa da.

Norengana kasutik datorrenez gero, han ikusitako eskema bera jarraitzen du.

NireGANAINO
HireGANAINO ala ZUreGANAINO
HARENGANAINO
GureGANAINO
ZUENGANAINO
HAIENGANAINO

HONENGANAINO
HORRENGANAINO
HARENGANAINO
HAUENGANAINO
HORIENGANAINO
HAIENGANAINO

NOR(EN)GANAINO?
ZEINENGANAINO?
ZENBATENGANAINO?

IRAIDERENGANAINO

NAGUSIArenGANAINO eraman dut eskaria   Singularra da
HIRU JENERALENGANAINO heldu gara   Plurala da

NORAKO (Bizigabeekiko adlatibo destinatiboa)

Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila	Jokagabea	Jokatua
-TARAKO	-RAKO	-ETARAKO	-OTARAKO	-TzEraKO	-N(subjuntiboa)

Norako kasuak ekintzaren helburua edo xedea adierazten du, baita zerbait egiteko agindua ere. Sintagma bizigabeekin eta perpausezkoekin erabiltzen da.

Nora kasutik datorrenez, han emandako argibideak kasu honetan ere baliagarriak dira.

HONETARAKO
HORRETARAKO
HARTARAKO
HAUETARAKO
HORIETARAKO
HAIETARAKO

NORAKO?
NOIZKO?⁽⁵⁾
ZEINETARAKO?
ZERTARAko?
ZENBATEtaRAKO?

HONAKO
HORRAKO
HARAKO
BIHARKO⁽⁵⁾
BETIKO⁽⁵⁾

LAUDIORAKO

EDOZEIN GELATARAKO erosi dut lanpara hau
GURE ETXE GUZTIETARAKO dira teila berriak
GERO JATEKO ekarri ditut opil hauek

LEHENBAILEHEN ETORTZEKO esan didate

DIRU ASKO IRABAZ DEZAZUN irakasten dizut

Mugagabea da
 Plurala da
 Jokagabea da, eta helburua edo xedea adierazten du
 Jokagabea ere da, eta agindua adierazten du
 Subjuntibokoz jokatuta dago, eta helburua edo xedea adierazten du

NORAKO KASUAREN ATZIZKI BEREZIAK

Norako eta norengatik kasuek, jokagabeen (-TzEAGATIK eta -TzEKO) zioa edo kausa eta helburua edo xedea ere adierazten dituen atzizki berezi bat erabiltzen dute, -TzEARREN, alegia.

ZU IKUSTEARREN etorri naiz honen aguro

zer ez genuke egingo ZU HEMEN GERATZEARREN?

Zu ikusteko eta zu ikusteagatik
 Zu geratzeko eta zu geratzeagatik

Bestalde, beste bi atzizki har ditzake norako kasuak, bata jokagabeen eta bestea jokatuan; biak helburua edo xedea lortu baino lehen, gertaera bat amaituta zegoela adierazteko.

ni ETORTZERAKO denok mozkor egongo zarete
konturatu ZINETENERAKO, autobusa urrunduz zihoan

⁽⁵⁾ Galdetzailleekin eta denbora-aditzondoekin, -RAKO ordez, -KO atzizkia eranstean da.

NORENGANAKO (Biziduneeekiko adlatibo destinatiboa)					
Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila		
-ENGANAKO	-ArenGANAKO	-ENGANAKO	-ONGANAKO		

Biziduneeekiko norenganako kasua bizigabeekiko norako kasuaren kidekoa da. Oso kasu gutxitan erabiltzen da, oso kontzeptu gutxi adierazten baitu, pertsona eta bizidunenganako helburua norentzat kasuak betetzen du eta.

NireGANAKO

HireGANAKO ala **ZUreGANAKO**

HARENGANAKO

GUreGANAKO

ZUENGANAKO

HAIENGANAKO

HONENGANAKO

HORRENGANAKO

HARENGANAKO

HAUENGANAKO

HORIENGANAKO

HAIENGANAKO

NORENGANAKO?

ZEINENGANAKO?

ZENBATENGANAKO?

IRATIRENGANAKO

oso ona da **BERE AMARENGANAKO**

maitekorrak dira **GURASOONGANAKO**

GUreGANAKO oso langile amorratua da

Singularra da

Plural hurbila da

Pertsona denez, mugagabea da

NORANTZ (Bizigabeekiko joera-adlatiboa)					
Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila		
-TARANTZ	-RANTZ	-ETARANTZ	-OTARANTZ		

Norantz kasuak ekintzaren lekuzko norabide abstraktua adierazten du. Sintagma bizigabeekin erabiltzen da.

Nora kasutik datorrenez gero, nora kasuan ikusitako oharrak hemen ere baliagarriak dira.

HONETARANTZ
HORRETARANTZ
HARTARANTZ
HAUETARANTZ
HORIETARANTZ
HAIETARANTZ

NORANTZ?
ZEINETARANTZ?
ZERTARANTZ?
ZENBATEtaRANTZ?

HONANTZ
HORRANTZ
HARANTZ

GERNIKARANTZ

ZURE LANTEGIRANTZ joan berri da
NORANTZ eramango duzue?

Singularra da
 Galdetzailea denez, mugagabea da

NORENGANANTZ (Bizidunekiko joera-adlatiboa)					
Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila		
-ENGANANTZ	-ArenGANANTZ	-ENGANANTZ	-ONGANANTZ		

Norantz kasuaren kidekoa da, baina bizidun sintagmekin erabiltzen da.

Norengana kasuan ikusitako eskema bera erabiltzen da.

NireGANANTZ
HireGANANTZ ala ZUreGANANTZ
HARENGANANTZ
GUreGANANTZ
ZUENGANANTZ
HAIENGANANTZ

HONENGANANTZ
HORRENGANANTZ
HARENGANANTZ
HAUENGANANTZ
HORIENGANANTZ
HAIENGANANTZ

NORENGANANTZ?
ZEINENGANANTZ?
ZENBATENGANANTZ?

MAIKARENGANANTZ

LAGUNONGANANTZ hurbildu ziren
NORENGANANTZ JOAN ZARETE?

Plural hurbila da
 Galdetzailea denez, mugagabea da

ELKARTASUNEZKO OSAGARRIAK

Hiru dira, eta ekintzak edo honen partaideek besteekin duten erlazioa adierazten dute. Honelako osagarriek ez dute bereizten bizidun edo bizigabeko sintagmak diren.

NOREKIN (Soziatiboa)					
Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila		
-EKIN	-AREKIN	-EKIN	-OKIN		

Norekin kasuak ekintza gertatzen deneko lagunartea adierazten du; pertsona, espazio edo denborazko lagunartea. Bizkaieraz -GAZ atzizkia erabiltzen da.

NIREKIN

HIREKIN ala **ZUREKIN**

HAREKIN

GUREKIN

ZUEKIN

HAIEKIN

HONEKIN

HORREKIN

HAREKIN

HAUEKIN

HORIEKIN

HAIEKIN

NOREKIN?

ZEINEKIN?

ZENBATEKIN?

INAKIREKIN

ANDREGAIAREKIN joango naiz zinera

Zure alaba **GUREKIN** dago lanean

Singularra da

Pertsona denez, mugagabea da

NOREKIN KASUAREN POSTPOSIZIOAK

Norekin kasuak postposizio bat onartzen du.

Agiri haueKIN BATERA

NORENTZAT (Xedezko Destinatiboa)					
Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila		
-ENTZAT	-ARENTZAT	-ENTZAT	-ONTZAT		

Norentzat kasuak ekintzaren xedea adierazten du.

NIRETZAT

HIRETZAT ala **ZURETZAT**

HARENTZAT

GURETZAT

ZUENTZAT

HAIENTZAT

HONENTZAT

HORRENTZAT

HARENTZAT

HAUENTZAT

HORIENTZAT

HAIENTZAT

NORENTZAT?

ZEINENTZAT?

ZENBATENTZAT?

MIRENENTZAT

ZENBAIT LAGUNENTZAT ekarri ditut liburu batzuk

ZENBATENTZAT daukagu janaria?

Mugagabea da
Galdetzailea denez,
mugagabea da

NORENGATIK (Motibatiboa)

Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila	Jokagabea	Jokatua
-ENGATIK	-ArenGATIK	-ENGATIK	-ONGATIK	-TzEAGATIK	-LAKO

Norengatik kasuak ekintzaren zioa adierazten du.

NireGATIK

HireGATIK ala **ZUreGATIK**

HARenGATIK

GUreGATIK

ZUENGATIK

HAIENGATIK

HONENGATIK

HORRENGATIK

HARenGATIK

HAUENGATIK

HORIENGATIK

HAIENGATIK

NOR(EN)GATIK?

ZEINENGATIK?

ZERGATIK?

ZENBATENGATIK?

ESTIBALITZENGATIK

ZURE OSASUNArenGATIK etorri naiz honen aguro

lanetik ez zaituzte GURASOONGATIK bota

NAHI IZAN DUGULAKO egin dugu hori

Singularra da

Plural hurbila da

Jokatua da

NORENGATIK KASUAREN ATZIZKI BEREZIA

Norengatik eta norako kasuek, jokagabea (-TzEAGATIK eta -TzEKO) zioa edo kausa eta helburua edo xedea ere adierazten dituen atzizki berezi bat erabiltzen dute, -TzEARREN, alegia.

ZU IKUSTEARREN etorri naiz honen aguro

zer ez genuke egingo ZU HEMEN GERATZEARREN?

Zu ikusteko eta zu ikusteagatik

Zu geratzeko eta zu geratzeagatik

NORENGATIK KASUAREN PREPOSIZIOAK ETA POSTPOSIZIOAK

Hein jokatuan (hots, aditz jokatua daukan mendeko perpausa denean) -LAKO atzizkiak baino indar txikixeagoa adierazteko, BAIT- aurrizkia edo ETA postposizioa erabiltzen dira; biak baliokideak izanik.

ez dizut zorra ordaindu DIRURIK EZ BAITAUKAT

ez dizut zorra ordaindu DIRURIK EZ DAUKAT ETA

Bestalde, ZEREN (ETA) preposizioa ere erabiltzen da hein jokatuan. Preposizio hau perpausaren hasieran jarrita, aditza BAIT- aurrizkiak edo -N atzizkiak osatzen da. Preposizio hau perpaus luzeetan, batez ere, erabiltzen da.

zugana nator, ZEREN (ETA) GAUR GOIZEAN LEHEN INSTANTZIAKO EPAITEGIAK ETZI HARA JOATEKO GUTUN BAT BIDALI BAITIT (DIDAN)

MODUZKO OSAGARRIAK

Bi osagarri dira.

NOLA (Instrumentala)

Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila	Jokagabea	Jokatua
-taZ	-AZ	-EZ	-OZ	-tzeaZ	-NEZ

Ekintza egiten den modua edo tresna adierazten du, baita solasgaia ere.

Modu-aditzondoak hementxe daukate beren zentzu-lekua, kasu honetakoak dira. Horregatik kasu honetan hiztegian agertzen diren bezala geratzen dira.

ARIN_
ONGI_
ASTIRO_

NITAZ
HITAZ al ZUTAZ
HARTAZ
GUTAZ
ZUETAZ
HAIETAZ

HONETAZ
HORRETAZ
HARTAZ
HAUETAZ
HORIETAZ
HAIETAZ

NORTAZ?
ZEINEtaZ?
ZEREZ? edo ZERTAZ?
ZENBATEtaZ?

gaur OINEZ etorri gara lanera
nire anaiak EZKERRAZ idazten eta jaten du
HITAZ ari gintunan
zuk esan DIGUZUNEZ egin dugu

Mugagabea da
Singularra da
Mugagabea da
Jokatua da

NOLA KASUAREN ATZIZKI BEREZIAK

eskopeta besoetan ZERAMALA hurbildu zitzaidan   Jarrera-modua adierazten du

NOLA KASUAREN POSTPOSIZIOAK

Nola kasuak postposizio hauek onartzen ditu.

atzokoEZ BESTALDE
zueTAZ GAINERA
langilea izanEZ GERO
langilea naizenEZ GERO

NORTZAT (Prolatiboa)					
Mugagabea					
-TZAT					

Nortzat kasuak ekintza egiten deneko itxura edo ustea adierazten du, eta beti mugagabea da.

NORTZAT?

ZERTZAT?

NORTZAT hartu zaitu nire aitak?

ONTZAT eman didate lana

ikastetxean AHULTZAT naukate

Mugagabea da

Berdin

Berdin

G E N I T I B O A

Genitibo edo zeingarria azpisintagma da, perpauseko edozein sintagma deklinagarriren edo beste genitibo baten determinatzailea da. Lau genitibo-mota dira.

Erlatibozko genitiboa.

Lekuzko edo denborazko genitiboak (dagozkien osagarrietatik datozenak)

Elkartasunezko genitiboak (berdin)

Moduzko genitiboak (berdin)

ERLATIBOZKO GENITIBOA

Erlatibozko genitiboak pertsona, gauza edo ekintza baten erlazio zuzena adieraziz determinatzen du muina.

NOREN (Erlatiboa)

Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila	Jokagabea	Jokatua
-EN	-AREN	-EN	-ON	-TzEAREN	-N

Norbaitekiko edo zerbaitekiko erlazio zuzena nahitaez jabetzaren kidea ez izan arren, edutezkoa edo posesiboa ere deitzen zaio izenezko genitiboari, eta erlatiboa perpausezkoari. Adibidez,

NIRE aita

NIRE lantokia

Bi sintagmok ez dute jabetza adierazten, erlazio zuzena baizik.

NIRE etxean   Baina alokatuta bizi naiz

GURE lantegia   Baina langile prekarioak gara

Noren genitiboa nor, nori eta nork sintagmetatik dator.

LIBURUAREN egileak ...

Liburua norbaitek idatzi du: nor

AZKUEREN omenaldian ...

Azkeri omenaldi bat egingo zaio: nori

EDURNEREN festara ...

Edurnek festa bat antolatu du: nork

Noren kasuaren adibideak.

LANGILE ASKOREN etorkizuna ...

Mugagabea da

ZUZENDARIAREN erabakiari ...

Singularra da

IRAKASLE GUZTIEN aburuz ...

Plurala da

EUSKALDUN GAZTE GUZTION arazoak ...

Plural hurbila da

ETXE GUZTIAK SALTZEAREN alde ...

Jokagabea da

GAUR KONPONDU DITUGUN arazoak ...

Jokatua da

Pertsona-izenordainek honela hartzen dute mugagabeko atzizkia.

NIRE (edo **ENE**)
HIRE ala **ZURE**
HAREN
GURE
ZUEN
HAIEN

GURE ikastolan ...

Honela egiten dute erakusleek.

HONEN
HORREN
HAREN
HAUEN
HORIEN
HAIEN

ZAHAR HORIEN etxeraino ...

Galdetzaileak honela deklinatzen dira.

NOREN?
ZEINEN?
ZEREN?
ZENBATEN?

NOREN liburuak ...?

NOREN KASUAREN ATZIZKI BEREZIAK
--

BART LORIK EGIN EZ DUELAKO aztarna... Nor jokatuari noren-atzizkia eransten zaio; kasu honetan erro edo -KE- atzean dagoenez gero, E bat ezartzen da

Bestalde, erlatibozko perpauseko aditz jokatuari -eN atzizkia eransten zaiola ikusi dugu. Baina isilekoa perpaus erlatiboaren nor bada eta aditzaren aspektua burutua bada, jokatu gabeko aditzari -TAKO atzizkia eransten zaio (L edo N atzetik -DAKO atzizkia).

GAUR KONPONDU DITUGUN arazoak ...
GAUR KONPONDUTAKO arazoak ...

Ekintza burutua eta isilekoa KONPONDU aditzeko nor da

NIRI EMAN DIZKIDATEN opariak ...
NIRI EMANDAKO opariak ...

Kasu bera, baina aditza N-z bukatzen da

Isilekoa nor ez bada, edo aditzaren aspektua burutua ez bada, ezin erabil daiteke aditz jokagabeko atzizki hau.

BIHAR KONPONDUKO DITUGUN arazoak ...	Ez dauka beste modurik, KONPONDU aditzaren aspektua gertakizuna delako
NIRI OPARIAK EMAN DIZKIDATEN lagunak ...	Ez dauka beste aukerarik, (lagunek) isilekoa EMAN aditzaren nor delako

NOREN KASUAREN PREPOSIZIOAK ETA POSTPOSIZIOAK

Noren genitiboak postposizio pilo bat onartzen du. Adibidez, ikus ditzagun batzuk.

etxe(AREN) AURREAN	Eta ATZEAN, GAINEAN, INGURUAN , etab., leku eta denborazko beste antzekoak ere
nire adiskideEN ALDE	Eta AURKA , beraren kontrakoa
zuzendariAREN ORDEZ	Eta BITARTEZ , beraren homologoa
metodu horrEN BIDEZ	Eta antzekoak
lanean ari naizEN BITARTEAN	Aditz jokatuak genitiboaren bidez egiten dute
telefonoz deitu dueN ARTE	ARTE partikulako postposizioa

Hein jokatuan (hots, azalpenezko erlatiboa denean edota erlatibo-perpaua luzea denean) “ZEIN deklinatua” erabiltzen da. Preposizio hau perpauaren hasieran mugagabe jarrita, aditza BAIT- aurrizkiaz, edo preposizioa mugatuta, -N atzizkiaz osatzen da.

auto honek, ZEIN ORAIN DELA HAMABI URTE ADISKIDE BATI BIGARREN ESKUKO EROSI BAINUEN, ...
pilota-apustua, ZEINEAN URTE GUTXI HONETAN ZEURE DIRU OSOA XAHUTU DUZUN, ...
nire senargaia, ZEINEKIN EGUN ASKOTAN LANETIK ATERATZEAN ZURE TABERNAN BAZKALDU BAITUT, ...
hemengo lankideekin, ZEINEI DAUKAGUN ARAZOA ARGI ETA GARBI JAKINARAZI DIEGUN, ...

LEKU-DENBORAZKO GENITIBOAK

Leku eta denborazko genitiboak dagozkien osagarrietatik datoz, -KO atzizkia hartuz.

NONGO (Bizigabeekiko inesiboa)

Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila	Jokagabea	Jokatua
-TAKO	-KO	-ETAKO	-OTAKO	-TzEKO	-NEKO

Determinatzen duen sintagma lekuan edo denboran kokatzen du. Non-osagarritik dator, horregatik osagarri horretan egindako oharpenak hemen ere baliagarriak dira. L eta N letren atzetik, -KO beharrez, -GO eranstean da. Ez da bizidun sintagmekin erabiltzen, horretarako noren kasua erabiltzen da.

HONETAKO
HORRETAKO
HARTAKO
HAUETAKO
HORIETAKO
HAIETAKO

NONGO?
NOIZKO?
ZEINETAKO?
ZERTAKO?

HEMENGO
HORKO
HANGO

ATZOKO
GAURKO
BIHARKO

LASARTEKO

HERRI HAUETAKO iturrietatik ...
ENPARANTZAKO zuhaitza ...
AZKEN URTEOTAKO aurrerapenetan ...
ZUEK IKUSTEKO irrikaz ...
GOIZEAN IKUSI ZAITUDANEKO tabernara ...
ATZOKO egunkarian ...

Mugagabea da
 Singularra da
 Plural hurbila da
 Jokagabea da
 Jokatua da
 Denborazko aditzondoak da

NONGO KASUAREN ATZIZKI BEREZIAK ETA POSTPOSIZIOAK

Kualitate edo kantitatea adierazten duten nor-tik datozen sintagmei -eKO atzizki singularra beti eranstean die nongo kasuak,.

BI METROKO erregela behar duzue
BIHOTZ ONEKO gizona zen

Bi metro (nor) dituen erregelak
Bihotz ona (nor) zuen gizonak

Nongo kasuak postposizio batzuk onartzen ditu, baita posposizio hauek ordeztzen dituzten atzizki bereziak ere.

ZURE AITA HILTZEAR dago	=	hiltZEKO ZORIAN
GAUZA HAUEK SALTZEKOTAN etorri gara	=	salTZEKO ASMOTAN
IRABAZI DUDALAKOAN zorion eman dit	=	- duduLAKO USTEAN

NONDIKO (Bizigabeekiko ablatiboa)					
Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila		
-TATIKO	-TIKO	-ETATIKO	-OTATIKO		

Nondik osagarritik dator, eta determinatzen duen sintagmaren ekintza leku edo denborazko jatorria adierazten du. Sintagma bizigabeekin erabiltzen da. Nondik osagarrian ikusi den eskema bera du, hango oharrak baliagarriak dira, eta nondik kasuan bezala, denbora-galdetzaile eta aditzondoek -TIKO edo -DANIKO atzizkiak hartzen dituzte.

HONETATIKO
HORRETATIKO
HARTATIKO
HAUETATIKO
HORIETATIKO
HAIETATIKO

NONDIKO?
NOIZTIKO? o **NOIZDANIKO?**
ZEINETATIKO?
ZERTATIKO?
ZENBATEtaTIKO?

HEMENDIKO
ATZOTIKO (ATZODANIKO)

LEKUNBERRITIKO

MENDIETATIKO ura ...

Plurala da

BERGARATIKO autobusaz ...

Leku-izena da

NORENGANDIKO (Bizidunekiko ablatiboa)					
Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila		
-ENGANDIK	-ArenGANDIK	-ENGANDIK	-ONGANDIK		

Norengandik osagarritik dator, eta nondiko kasuaren kidekoa da, baina bizidun sintagmekin erabiltzekoa.

NireGANDIKO
HIreGANDIKO ala **ZUreGANDIKO**
HARENGANDIKO
GUreGANDIKO
ZUENGANDIKO
HAIENGANDIKO

HONENGANDIKO
HORRENGANDIKO
HARENGANDIKO
HAUENGANDIKO
HORIENGANDIKO
HAIENGANDIKO

NORENGANDIKO?
ZEINENGANDIKO?
ZENBATENGANDIKO?

ANDONIRENGANDIKO

ERROMATARRENGANDIKO zuzenbidea ...

Plurala da

HAURTXO HORIENGANDIKO maitasunak ...

Mugagabea da

NORAKO (Bizigabeekiko adlatiboa eta adlatibo destinatiboa)					
Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila	Jokagabea	Jokatua
-TARAKO	-RAKO	-ETARAKO	-OTARAKO	-TzEKO	-NERAKO

Norako kasua nora eta norako kasuetatik dator eta sintagma bizigabeekin erabiltzen da. Beraz, datorrenetiko osagarrien eskema bera du. Norako osagarrian ikusi dugunez, denbora-galdetzaile eta aditzondoei **-RAKO** beharrea, **-KO** eransten zaie.

HONETARAKO
HORRETARAKO
HARTARAKO
HAUETARAKO
HORIETARAKO
HAIETARAKO

NORAKO?
NOIZKO?
ZEINETARAKO?
ZERTARAKO?
ZENBATEtaRAKO?

HONAKO
HORRAKO
HARAKO
BIHARKO
BETIKO

ARAIARAKO

NERE HERRIRAKO autobusean ... Singularra da
BIHAR GOIZEAN EGITEKO lanak ... Jokagabea da
LAGUN HORIETARAKO oparietan ... Mugagabea da

NORENGANAKO (Bizidunekiko adlatiboa eta adlatibo destinatiboa)					
Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila		
-ENGANAKO	-ArenGANAKO	-ENGANAKO	-ONGANAKO		

Norenganako genitiboa norengana eta norenganako kasuetatik datorrenez, eskema bera hartzen du. Bizidun sintagmekin erabiltzen da.

NireGANAKO
HiireGANAKO ala **ZUreGANAKO**
HARENGANAKO
GUreGANAKO
ZUENGANAKO
HAIENGANAKO

HONENGANAKO
HORRENGANAKO
HARENGANAKO
HAUENGANAKO
HORIENGANAKO
HAIENGANAKO

NORENGANAKO?
ZEINENGANAKO?
ZENBATENGANAKO

TXOMINENGANAKO

ADISKIDEENGANAKO zintzotasunari ... Plurala da
GUreGANAKO amultsutasunari ... Mugagabea da

NORAINOKO (Bizigabeekiko muga-adlatiboa)

Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila		
-TARAINOKO	-RAINOKO	-ETARAINOKO	-OTARAINOKO		

Norainoko kasua noraino osagarritik datorrenez gero, beraren eskema hartzen du. Bizigabeko sintagmek erabiltzen dute.

HONETARAINOKO
HORRETARAINOKO
HARTARAINOKO
HAUETARAINOKO
HORIETARAINOKO
HAIETARAINOKO

NORAINOKO?
ZEINETARAINOKO?
ZERTARAINOKO?
ZENBATEtaRAINOKO?

HONAINOKO
HORRAINOKO
HARAINOKO

DURANGORAINOKO

NIRE ETXERAINOKO bidean ...

Singularra da

BASELIZA HARTARAINOKO aldapa ...

Mugagabea da

NORENGANAINOKO (Bizidunekiko muga-adlatiboa)

Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila		
-ENGANAINOKO	-ArenGANAINOKO	-ENGANAINOKO	-ONGANAINOKO		

Norenganainoko genitiboa norenganaino osagarritik dator, beraren eskema hartzen du eta bizidun sintagmek erabiltzen dute.

NireGANAINOKO
HireGANAINOKO ala ZUreGANAINOKO
HARENGANAINOKO
GureGANAINOKO
ZUENGANAINOKO
HAIENGANAINOKO

HONENGANAINOKO
HORRENGANAINOKO
HARENGANAINOKO
HAUENGANAINOKO
HORIENGANAINOKO
HAIENGANAINOKO

NORENGANAINOKO?
ZEINENGANAINOKO?
ZENBATENGAINOKO?

ITZIARRENGANAINOKO

ERREGE HORRENGANAINOKO baimenak ...

Mugagabea da

ARAFATENGAINOKO proposamenean ...

Izen berezia denez, mugagabea da

NORANZKO (Bizigabeekiko joera-adlatiboa)					
Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila		
-TARANZKO	-RANZKO	-ETARANZKO	-OTARANZKO		

Noranzko genitiboa norantz osagarritik datorrenez, beraren eskema harturik sintagma bizigabeekin erabiltzen da.

HONETARANZKO
HORRETARANZKO
HARTARANZKO
HAUETARANZKO
HORIETARANZKO
HAIETARANZKO

NORANZKO
ZEINETARANZKO
ZERTARANZKO
ZENBATEtaRANZKO

HONANZKO
HORRANZKO
HARANZKO

BIAIZTERIRANZKO

EZKERRETARANZKO geziari ...

Mugagabea da

ITSASO HAIETARANZAKO haizeak ...

Erakuslea da, beraz mugagabea

NORENGANANZKO (Bizidunekiko joera-adlatiboa)					
Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila		
-ENGANANZKO	-ArengANANZKO	-ENGANANZKO	-ONGANANZKO		

Norengananzko kasua norenganantz osagarritik datorrenez gero, osagarriaren eskema bera du eta bizidun sintagmek erabiltzen dute.

NireGANANZKO
HireGANANZKO ala ZUreGANANZKO
HARENGANANZKO
GureGANANZKO
ZUENGANANZKO
HAIENGANANZKO

HONENGANANZKO
HORRENGANANZKO
HARENGANANZKO
HAUENGANANZKO
HORIENGANANZKO
HAIENGANANZKO

NORENGANANZKO?
ZEINENGANANZKO?
ZENBATENGANANZKO?

ANERENGANANZKO

AFRIKARRENGANANZKO laguntza ...

Plurala da

NORENGANANZKO otoitzak ...

Mugagabea da

ELKARTASUNEZKO GENITIBOAK

Elkartasunezko genitiboak elkartasunezko osagarrietatik datoz, **-KO** atzizkia erantsirik. Genitibook bizidun eta bizigabeko sintagmekin erabiltzen dira.

NOREKIKO (Soziatiboa)

Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila		
-EKIKO	-AREKIKO	-EKIKO	-OKIKO		

Norekiko genitiboa norekin osagarritik dator, eta beraren eskema hartzen du..

NireKIKO

HireKIKO ala **ZUreKIKO**

HAREKIKO

GUreKIKO

ZUEKIKO

HAIEKIKO

HONEKIKO

HORREKIKO

HAREKIKO

HAUEKIKO

HORIEKIKO

HAIEKIKO

NOREKIKO?

ZEINEKIKO?

ZENBATEKIKO?

ZURINEREKIKO

GURASOOKIKO harremanetan ...

LAGUN HAUEKIKO elkarrizketak ...

Plural hurbila da

Mugagabea da

NORENTZAKO (Xedezko destinatiboa)					
Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila		
-ENTZAKO	-ARENTZAKO	-ENTZAKO	-ONTZAKO		

Norentzako genitiboa norentzat osagarritik datorrenez gero, beraren eskema hartzen du.

NIRETZAKO
HIRETZAKO ala **ZURETZAKO**
HARENTZAKO
GURETZAKO
ZUENTZAKO
HAIENTZAKO

HONENTZAKO
HORRENTZAKO
HARENTZAKO
HAUENTZAKO
HORIENTZAKO
HAIENTZAKO

NORENTZAKO?
ZEINENTZAKO?
ZENBATENTZAKO?

JOSEBARENTZAKO

NIRE LAGUN GUZTIENTZAKO opariak ...
HIRETZAKO lanei ...

Plural hurbila da
Mugagabea da

NORENGATIKO (Motibatiboa)					
Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila		
<u>-ENGATIKO</u>	<u>-ArenGATIKO</u>	<u>-ENGATIKO</u>	<u>-ONGATIKO</u>		

Norengatiko kasua norengatik osagarritik dator, eskema bera harturik.

NireGATIKO

HireGATIKO ala ZUreGATIKO

HARenGATIKO

GUreGATIKO

ZUENGATIKO

HAIENGATIKO

HONENGATIKO

HORRENGATIKO

HARenGATIKO

HAUENGATIKO

HORIENGATIKO

HAIENGATIKO

NORENGATIKO?

ZEINENGATIKO?

ZERGATIKO?

ZENBATENGATIKO?

PUIRENGATIKO

GAIXOTASUN LARRIENGATIKO bajei ...

ISTRIPU HORIENGATIKO galerak ...

Plurala da

Mugagabea da

MODUZKO GENITIBOA

Nola osagarritik datorren instrumentala bakarrik dago, -KO atzizkia harturik.

NOLAKO (Instrumentala)					
Mugagabea	Singularra	Plurala	Hurbila		
-taZKO	-AZKO	-EZKO	-OTAKO		

Nolako genitiboa nola osagarritik dator. Beraz, eskema bera erabiltzen du.

NITAZKO

HITAZKO ala ZUTAZKO

HARTAZKO

GUTAZKO

ZUETAZKO

HAIETAZKO

HONETAZKO

HORRETAZKO

HARTAZKO

HAUETAZKO

HORIETAZKO

HAIETAZKO

NORTAZKO?

ZEINEtaZKO?

ZEREZKO? edo ZERTAZKO?

ZENBATEtaZKO?

BURDINAZKO tresnak ...

Mugagabea da

SINTAGMA DEKLINAGARRIRAKO LOTURA

Atal honetan kasu banaka ikusi dugunez, batzuetan sintagma deklinagarriek deklinabide-atzizkia zuzenean hartzen dute.

herri	+ko	→	herriko	(nongo singularra)
mendi	+etara	→	mendietara	(nora plurala)
Imanol	+ekin	→	Imanolekin	(norekin mugagabea)

Beste batzuetan, ordea, sintagma eta atzizkiaren artean lokarri bat jarri behar da.

adiskide	+entzat	→	adiskideRentzat	(norentzat mugagabea)
komun	+tik	→	komunEtik	(nondik singularra)
sar(tu)	+agatik	→	sarTZEagatik	(norengatik jokagabea)

Ikus dezagun lehendabizi izenezko sintagmetan nola egiten den.

I Z E N E Z K O S I N T A G M E T A N

1.- Izenezko sintagma deklinagarria bokalez bukatu eta atzizkia kontsonantez hasten bada, zuzenean lotzen dira, ahoskatzeko oztoporik ez dago eta..

iturri	+ra	→	iturrira	(nora singularra)
mendi	+tatik	→	menditatik	(nondik mugagabea)
gorri	+ko	→	gorriko	(nongo singularra)

2.- Alderantziz, sintagma kontsonantez bukatu eta atzizkia bokalez hasiz gero, zuzenean lotzen dira, ahoskatzeko oztoporik ez baitago.

urdin	+en	→	urдинen	(noren mugagabea edo plurala)
Mikel	+i	→	Mikeli	(nori mugagabea)
egun	+otan	→	egunotan	(non hurbila)

- Salbuespena non singularrean dugu: sintagma eta -AN atzizkiaren artean E lokarria jarri behar da, -AN atzizkiari silaba osoa uzteko

larunbat	+an	→	larunbatEan	(la-run-ba-te- <u>an</u>)
bost	+an	→	bostEan	(bos-te- <u>an</u>)
ubel	+an	→	ubelEan	(u-be-le- <u>an</u>)

3.- Sintagma bokalez bukatu eta atzizkia bokalez ere hasten bada, zuzenean lotzen dira, ahoskatzeko oztoporik ez dagoenez gero.

katu	+a	→	katua	(nor singularra)
eskale	+ei	→	eskaleei	(nori plurala)
seme	+okin	→	semeokin	(norekin hurbila)

- Salbuespena mugagabeen bakarrik gertatzen da: mugagabeen bi bokalen artean, R lokarria erantsi behar da eta.

aita	+ekin	→	aitaRekin	(norekin)
ikasle	+ik	→	ikasleRik	(norik)
kultura	+i	→	kulturaRi	(nori)

I adibidea

- Kasu berezi dira A-z bukatzen diren sintagmak, bokalez ere bukatutako atzizkien aurrean (mugagabeen izan ezik; ik. I adibidea) bere A hori galtzen dute eta.

ama	+aren	→	amaren	(noren singularra)
egia	+etatik	→	egietatik	(nondik plurala)
anaia	+ok	→	anaio	(nor edo nor hurbila)

Kasu berezi honetan –A galdutako sintagma eta non singularreko atzizkia zuzenean lotzen dira.

alegia	+an	→	alegian
harrokeria	+an	→	harrokerian
eliza	+an	→	elizan
zerrenda	+an	→	zerrendan

4.- Sintagma kontsonantez bukatu eta atzizkia kontsonantez ere hasiz gero, bien artean E lokarria jarri behar da, ahoskatzeko oztopoa gainditzeko.

haritz	+k	→	haritzEk	(nork mugagabea).
ostiral	+tik	→	ostiralEtik	(nondik singularra)
haran	+tan	→	haranEtan	(non mugagabea)

- * Kasu berezi bat dugu mugagabeko nortzat osagarrian, atzizkia beti zuzenean eransten zaio eta.

seme	+tzat	→	semetzat
Azkoitiar	+tzat	→	Azkoitiartzat

PERPAUSEZKO SINTAGMETAN

Ikus dezagun orain perpausezko sintagmetan nola egiten den. Perpausezko sintagmak jokagabeak eta jokatuak izan daitezke, beren aditza jokatu gabe ala jokatuta dagoen.

1.- Sintagma jokagabeak deklinatzeko, adizenari atzizkia kendu ondoren, deklinabide-atzizki singularra eransten zaio, bien artean TZE lokarria hartuta.

etor(ri)	+	a	→	etorTZEa
igo	+	an	→	igoTZEan
buka(tu)	+	a(ren)gatik	→	bukaTZEagatik

* Baina adizena N-z edo letra txistukariz bukatzen bada, TZE gabe, TE eranstean zaio, ondo ahoska dadin..

ema(n)	+	aren	→	emaTEaren
ikas(i)	+	ari	→	ikasTEari
utz(i)	+	ik	→	(utzTErik) uzTErik

Azken sintagma honetan, norik kasuak, singularrik gabe, mugagabea bakarrik daukanez gero, bi bokalen artean (TE eta IK artean) R lokarria ere eranstean zaio (**uzteRik**), 70. orrialdeko I adibidean ikusi dugunez, edozein mugagabetan bezala

2.- Sintagma jokatueta aditzak lokarrik hartzen duenetz jakiteko, 88. eta hurrengo orrialdeetan agertzen den erroaren atzeko loturari buruzko paragrafoa eta 109. orrialdean ikusiko dugun ondoriozko -KE- markari buruzkora jo behar dugu.

dugulako	baina	duElako
dionean	baina	dioEnean
zenezaketela	baina	nezakeEla

DEKLINABIDE ATZIZKITEGIA

i z e n e z k o a				p e r p a u s e z k o a	
mugagabea	singularra	plurala	hurbila	jokagabea	jokatua

Genitiboa

noren	EN	AREN	EN	ON	TzEAREN	N
nongo	TAKO	KO	ETAKO	OTAKO	TzEKO	NEKO
nondiko	TATIKO ENGANDIKO	TIKO ArenGANDIKO	ETATIKO ENGANDIKO	OTATIKO ONGANDIKO		
norako	TARAKO ENGANAKO	RAKO ArenGANAKO	ETARAKO ENGANAKO	OTARAKO ONGANAKO	TzEraKO	NERAKO
norainoko	TARAINOKO ENGANAINOKO	RAINOKO ArenGANAINOKO	ETARAINOKO ENGANAINOKO	OTARAINOKO ONGANAINOKO		
norazko	TARANZKO ENGANANZKO	RANZKO ArenGANANZKO	ETARANZKO ENGANANZKO	OTARANZKO ONGANANZKO		
norekiko	EKIKO	AREKIKO	EKIKO	OKIKO		
norentzako	ENTZAKO	ARENTZAKO	ENTZAKO	ONTZAKO		
norengatiko	ENGATIKO	ArenGATIKO	ENGATIKO	ONGATIKO		
nolako	taZKO	AZKO	ETAZKO	OTAZKO		

Nork

nork	K	AK	EK	OK	TzEAK	
------	---	----	----	----	-------	--

Nori

nori	I	ARI	EI	OI	TzEARI	
------	---	-----	----	----	--------	--

Nor

nor	—	A	AK	OK	TzEA	LA
norik	rIK				TzERIK	NIK

Osagarria

zer	—	A	AK			
non	TAN ENGAN	AN ArenGAN	ETAN ENGAN	OTAN ONGAN	TzEaN	NEAN
nondik	TATIK ENGANDIK	TIK ArenGANDIK	ETATIK ENGANDIK	OTATIK ONGANDIK	TzETIK	NETIK
nora	TARA ENGANA	RA ArenGANA	ETARA ENGANA	OTARA ONGANA	TzERA	NERA
noraino	TARAINO ENGANAINO	RAINO ArenGANAINO	ETARAINO ENGANAINO	OTARAINO ONGANAINO	TzERAINO	
norako	TARAKO ENGANAKO	RAKO ArenGANAKO	ETARAKO ENGANAKO	OTARAKO ONGANAKO	TzEraKO	N
norantz	TARANTZ ENGANANTZ	RANTZ ArenGANANTZ	ETARANTZ ENGANANTZ	OTARANTZ ONGANANTZ		
norekin	EKIN	AREKIN	EKIN	OKIN		
norentzat	ENTZAT	ARENTZAT	ENTZAT	ONTZAT		
norengatik	ENGATIK	ArenGATIK	ENGATIK	ONGATIK	TzEAGATIK	LAKO
nola	taZ	AZ	EZ	OZ	tzeaZ	NEZ
nortzat	TZAT					